

Små forskjeller mellom jenter og gutters fritids- og friluftslivsvaner

Det er små forskjeller i fritids- og friluftslivsvaner mellom gutter og jenter, viser en NINA-undersøkelse om disse vanene blant 11-16-åringer i kommunene Harstad, Steinkjer og Engerdal.

DE KLARESTE forskjellene finner vi mellom aktivitetene jakt/fiske og ridning. Flere gutter enn jenter driver med jakt og fiske, mens jentene dominerer kraftig innen hesteridning.

Men det er omtrent like mange jenter som gutter som ønsker å begynne med jakt og fiske, og like mange gutter som jenter ønsker å begynne med ridning.

DET ER OGSÅ relativt små forskjeller mellom de spurtes fritids- og friluftslivsvaner på ulike klassetrinn. Deltagerandelen er generelt noe synkende fra 5.-6. klasse til 8.-9. klasse i aktiviteter som musikk og lek/aktivitet i naturen, mens deltagelsen i kino/teater og fritidsklubb/ungdomsklubb øker. Og mens deltagelsen i fiske er stabil for guttene, synker den for jentene fra 6. til 9. klasse.

HVORDAN kan vi forklare disse kjønns- og aldersforskjellene? I hovedsak er funnene i tråd med alminnelige oppfatninger av hva gutter driver med og jenter driver med, og hvordan interessene endrer seg utover i tenårene.

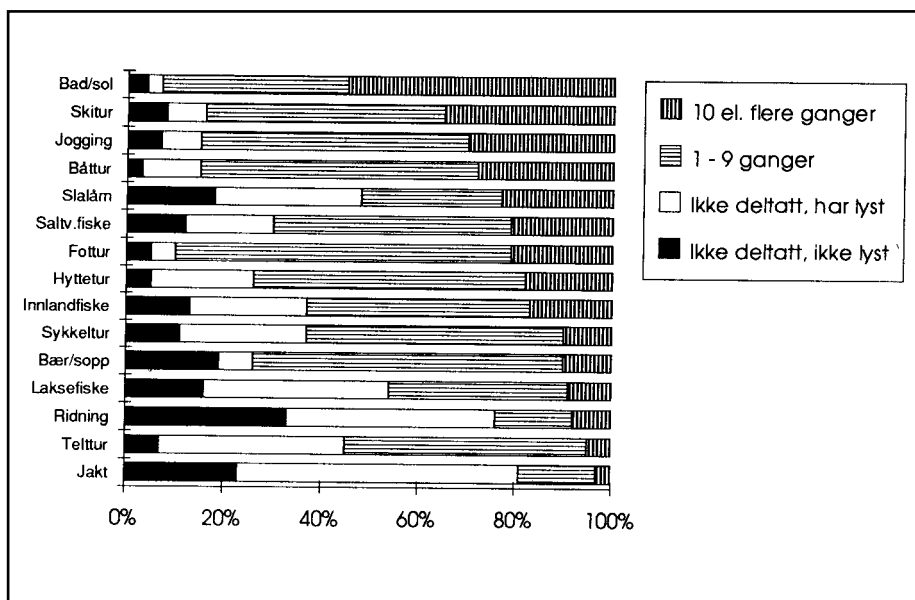
Aldersperioden 11-16 år er starten for puberteten, og innleder en periode der de unge er opptatt av å tilpasse seg kjønnsrollemønsteret i sin kultur. I denne perioden skjer det store endringer med hensyn til interesser og omgangskrets.

Resultatene vi har funnet her må sees i lys av dette, og noen av forskjellene vi har observert, kan trolig også forklares ut fra endrede interesser, som for eksempel økning i kino/teater-besøk og besøk på fritidsklubber/ungdomsklubber med stigende alder.

Jenter rir, og gutter jakter og fisker, men NINA-undersøkelsen viser at like mange gutter som jenter *ønsker* å ri, og like mange jenter som gutter *ønsker* å drive jakt og fiske!

Foto: TOR B. GUNNERØD

"Ikke-deltagelse" og "deltagelse" siste år og "ønske om deltagelse" i ulike friluftaktiviteter blant 5.-9.-klassinger i Harstad, Steinkjer og Engerdal. Det er stor udekket interesse for jakt/være med på jakt, ridning, telttur i naturen, fiske og slalåm.

Tilpasning til kvinnerollen

Nedgangen i jentenes jakt- og fiskeadferd kan forstås som en gradvis tilpasning til kvinnerollen.

I mange samfunn utøves jakt og fiske av langt flere menn enn kvinner. Siden barn i stor grad lærer hvilke aktiviteter som passer for menn og kvinner, og så "oppdrar seg selv" etter dette, må vi vente å finne klare kjønnsforskjeller i utøvelse av jakt og fiske også relativt tidlig i livet. Jakt og fiske utgjør ingen sentral del av kvinnenes kjønnsroller i Norge, selv om en god del fisker litt, og mer i de tre undersøkte kommunene enn i landet for øvrig

Lavere deltagelse blant voksne

Deltagelse i friluftsliv er generelt lavere blant voksne i de tre kommunene enn blant 11-16-åringene.

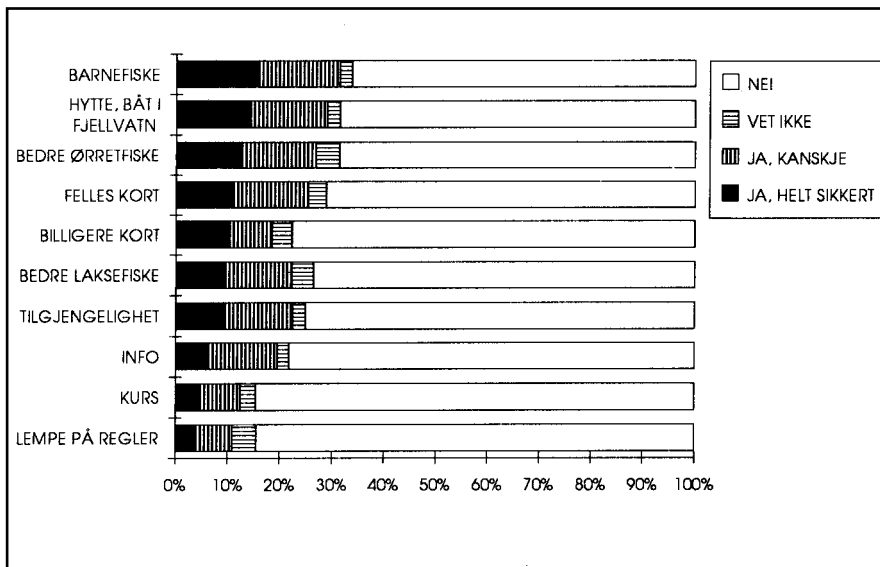
Andelen barn som har fisket, er 86 prosent i gjennomsnitt for utvalget; for de over 16 år var tilsvarende tall 58 prosent; for fottur i fjell og skog var det i gjennomsnitt 90 prosent deltagere blant 11-16-åringene, mens andelen blant de over 16 år var omlag 75 prosent. Omlag 35 prosent av de voksne hadde jogget i naturen i løpet av det siste året, mens 85 prosent av 11-16-åringene oppga at de hadde jogget i naturen.

Hindringer

Som hos voksne er manglende interesse og mangel på tid viktige hindringer for 11-16-åringers deltagelse i idrett, musikk og fiske. Men vi identifiserte også klare forskjeller i hindringer for deltagelse i idrett/sport, musikk og fiske.

Selv om andelen som deltok i hver av de tre aktivitetene var forskjellig, med størst andel ikke-deltagere i musikk, var det også klare forskjeller mellom betydningen av ulike hindre i de tre aktivitetene. Prestasjonskrav og kompetansebrist var det viktigste hinderet for idrettsaktivitet. Manglende interesse eller vurdering av musikk/spilling som kjedelig var den viktigste grunnen for de som ikke drev med musikk. For fiske var det få oppgitte hindre sammenlignet med idrett, og grunner til ikke-deltagelse var mer variert enn for andre aktiviteter.

Voksne som ikke fisker: Vanskelig å få dem i gang

Prosentvis fordeling av den antatte reaksjon i befolkningen over 15 år i Harstad, Steinkjer og Engerdal mht. fiskeaktivitet for 10 ulike fiskeforvaltnings tiltak i nærheten av bostedet.

EN STOR majoritet av befolkningen i kommunene vil ikke begynne å fiske mer som følge av fiskestimulerings tiltak. Men det var stor variasjon i oppslutningen om de enkelte tiltakene. Det som synes å ha størst effekt når det gjelder å øke folks fiskedeltagelse i nærheten av bostedet, er tilrettelegging av fisketilbud for barn og barnefamilier. Minst effekt synes kurs i fiske og mindre restriktive fiskeregler å ha.

Det ble vist at de som fisker, og ofte de som fisker mye, i langt større grad vil la seg påvirke enn de som ikke fisker. Mest utpreget er dette for de tradisjonelle fiskekultiveringstiltakene, som først og fremst øker interessen blant aktive, mannlige fiskere.

Lav motivasjon og interesse

Dette viser at et relativt bredt spekter av fiskestimulerings tiltak har vansker med å nå en viktig målgruppe for fritidsfiske- og friluftslivsforvaltningen, nemlig de som ikke fisker. Dette henger trolig sammen med lav motivasjon og interesse, og de mest brukte forvaltnings- og stimulerings tiltak har dårlig evne til å gjøre noe med voksne som ikke har et forhold til å fiske. Skal en oppnå økt interesse blant dem som ikke deltar i en fritidsaktivitet, er det nødvendig å arbeide langsiktig, f.eks. ved å arbeide med barn og ungdom som har

kjennetegn som sannsynliggjør frafall i voksen alder.

Store variasjoner

Resultatene støtter en hypotese om at ressurstilgang, tidligere erfaring og påvirkning fra de sosiale omgivelsene i betydelig grad påvirker om et individ fisker eller ikke; ressurstype og tradisjoner/lokale kunnskaper styrer hva du fisker etter og hvilke redskapstyper som benyttes. Dette gir opphav til store variasjoner i befolkningens fiskevaner fra ett sted til et annet.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 180

Øystein Aas:

«Fritidsfiskevaner blant den voksne befolkningen i Harstad, Steinkjer og Engerdal. — En sammenlignende undersøkelse.»

NINA Oppdragsmelding 181

Øystein Aas:

«Barns fritid, friluftsliv og fiskevaner. En undersøkelse blant 5.-9. klassinger i Harstad, Steinkjer og Engerdal.»

Prosjektet inngår i forskningsprogrammet "Fiskeforsterkningstiltak i norske vassdrag" (FFT), som ledes av Norges